

Platobná bilancia

Financie a mena
2006/2007

Politika PLATOBNEJ BILANCIE

Platobná bilancia

systematický štatistický záznam všetkých ekonomických transakcií, ktoré boli zrealizované medzi devízovými tuzemcami a cudzozemcami za určité zvolené obdobie.

Pojmy súvisiace s PB

Tuzemec – FO/PO, ktorá má v tuzemsku trvalý pobyt/sídlo

Cudzozemec – osoba, ktorá nezapadá do definície tuzemca

Platba – presun platobných prostriedkov na vyrovnanie pohľadávky alebo záväzku

Inkaso – prílev platobných prostriedkov z cudziny do danej krajiny

Úhrada – presun platobných prostriedkov z danej krajiny do zahraničia

Platobné prostriedky – zlato, valuty, devízy

Pojmy súvisiace s PB

Platby:

Obchodné – vyrovnávanie pohľadávok a záväzkov, presuny platobných prostriedkov v súvislosti s operáciami ZO

- tovarové – inkasá za vyvážené tovary, práce, úhrady za dovozené tovary, výkony
- netovarové – inkasá a úhrady za rozličné obchodné služby – preprava tovaru, poisťné, licencie, patenty, ..

Neobchodné – nesúvisia s operáciami ZO (kultúrne, vedecké, diplomatické styky)

Vymedzenie PLATOBNEJ BILANCIE

platobná bilancia v „užšom zmysle“ – devízová PB,

- bilancia platieb, ktorá zachytáva všetky **devízové inkasá** a **devízové úhrady** (zahŕňa obchodné platby),

Vymedzenie PLATOBNEJ BILANCIE

platobná bilancia v „širšom zmysle“ – PB medzinárodných ekonomických transakcií (širší pojem než devízová PB zachytáva aj:

- inkasá a úhrady medzi devízovými tuzemcami a cudzozemcami, ktoré sa uskutočnili **aj v národných menách, nielen v devízach, valutách,**
- **obchodný úver,**
- **hmotné transfery** (vecné dary), **bartrové** obchody, **reálne investície**, a ďalšie transakcie

Vymedzenie PLATOBNEJ BILANCIE

§ vyrovnaná

§ s relatívne malými a prechodnými saldami (+,-), ktorá vyjadruje za bežných podmienok menovú stabilitu

§ nevyrovnaná

§ **aktívne** saldo platobnej bilancie

úhm inkás z cudziny > úhm úhrad do cudziny

§ **pasívne** saldo platobnej bilancie

úhm inkás z cudziny < úhm úhrad do cudziny

(trvalejší stav signalizuje znehodnocovanie národnej meny a ohrozenie medzinárodnej likvidity – znižovanie rezerv, prijatie pôžičky)

Štruktúra PB

- horizontálna štruktúra (jednotlivé riadky),

Z horizontálneho hľadiska:

- autonómne (transakcie vyvolané snahou dosiahnuť výhody z medzinárodnej spolupráce)

- Indukované (vyvolané tým, že autonómne položky sa navzájom nekryjú, slúžia na financovanie deficitov)

- vertikálna štruktúra (jednotlivé stĺpce PB)

horizontálna štruktúra PB

n **Tovary**

n **Služby**

n **Dôchodky**

n **Transféry**

n **Dlhodobý kapitál**

n **Krátkodobý kapitál**

n **Devízové rezervy**

horizontálna štruktúra PB

n **Tovary:** suroviny, priemyselné tovary, poľnohospodárske výrobky,....

n **Služby:** doprava, poistenie, licencie, patenty, cestovný ruch, spoje,....

n **Dôchodky:**

n **dovoz dôchodkov:** z investovaného domáceho kapitálu v zahraničí- zisky, úroky, dividendy, renty,

n **vývoz dôchodkov:** výdavky spojené so zahraničnými investíciami v domácej ekonomike.

n **Transféry:** jednostranné platby, ktoré nevedú k vzniku zahraničných pohľadávok, záväzkov (dary, príspevky, alimenty,...)

n **Dlhodobý kapitál:**

n priame investície (nákup akcií, reálne investície, reinvestovanie zisku),

n nepriame investície/portfóliové (nákup obligácií),

n ostatný dlhodobý kapitál (vládne, podnikové, bankové úvery).

n **Krátkodobý kapitál:** krátkodobé obchodné úvery, nákup/predaj krátkodobých cp, krátkodobé bankové úvery.

n **Devízové rezervy:** devízové aktíva CB (prípadne iných inštitúcií MF)

horizontálna štruktúra PB

n **Devízové rezervy:**

n devízové aktíva CB (prípadne iných inštitúcií MF)

n zmena devízových rezerv, ku ktorým dochádza v súvislosti s intervenčnými operáciami centrálnej banky na vnútornom devízovom trhu, prípadne s čerpaním úveru zo zahraničia k doplneniu devízových rezerv.

horizontálna štruktúra PB

Devízové rezervy: devízové aktíva CB (prípadne iných inštitúcií MF) v podobe:

Reálne existujúce aktíva:

n zlato,

n voľne vymeniteľné meny v hotovosti, na účtoch v zahraničných bankách,

n štátne cenné papiere cudzích vlád,

Potenciálne devízové aktíva:

n možnosť čerpania devízových zdrojov z MMF,

n možnosť čerpania devízových zdrojov z cudzích CB,

Pohyb devízových rezerv

1. CB nakupuje prebytočnú ponuku devíz – zvýšenie devízových rezerv
2. CB uspokojuje zvýšený dopyt po devízach – znižuje devízové rezervy

Dopad na výmenný kurz:

1. CB nakupuje cudziu menu – znehodnotenie domácej meny
2. CB predáva cudziu menu (sťahuje domácu menu) – zhodnotenie domácej meny (aplikácia v grafe)

Vertikálna štruktúra PB

každá transakcia – 2 zápisy – kreditný a debetný

Kredit (+) (ponuka devíz)	Debet (-) (dopyt po devízach)
export tovarov	import tovarov
export služieb	import služieb
import dôchodkov	export dôchodkov
import transferov	export transferov
import kapitálu	export kapitálu
zníženie devízových rezerv	zvýšenie devízových rezerv
zvýšenie držby DM v zahraničí	zníženie držby DM v zahraničí

KREDIT – operácie vyvolávajúce prílev meny zo zahraničia (+)

export tovarov a služieb,

import dôchodku, transferov, kapitálu

DEBET – operácie vyvolávajúce odliv meny do zahraničia (-)

import tovarov a služieb

export dôchodku, transferov, kapitálu

zvýšenie držby zahraničnej meny + zníženie domácej meny v zahraničí

Platobná bilancia SR

n Platobná bilancia – obchodné aj neobchodné platby

n BEŽNÝ ÚČET

n KAPITÁLOVÝ A FINANČNÝ ÚČET

n CHYBY A OMYLY

n ZMENA DEVÍZOVÝCH REZERV

Platobná bilancia SR

I. BEŽNÝ ÚČET (zahŕňa všetky ekonomické transakcie, ktoré obsahujú istú ekonomickú hodnotu a dochádza k nim medzi rezidentami a nerezidentami.

n Obsahuje 4 základné časti:

n **Obchodná bilancia** – zachytáva objem exportovaných a importovaných tovarov (obchodné platby)

n **Bilancia služieb** – doprava, cestovný ruch,..(nazývaná neviditeľná obchodná bilancia, pretože služby sú nehmotné položky)

n **Bilancia výnosov** – úroky, dôchodky, zisky, dividendy, renty

n **Transfery** - príspevky

Platobná bilancia SR

B. KAPITÁLOVÝ A FINANČNÝ ÚČET

Kapitálový účet: tok peňažných prostriedkov určených na medzinárodné investície

- n dlhodobé a krátkodobé zahraničné investície
- n zahraničné úvery
- n prevody fixných aktív

Finančný účet:

- n priame investície (kontrola majetku)
- n portfóliové investície (nákup obchodovateľných cp v rozsahu nižšom ako kontrolný balík akcií)
- n ostatné investície (dlhodobé aktíva, pasíva)

Platobná bilancia SR

C. CHYBY A OMYLY

- n sú zachytené na osobitnom účte a odrážajú štatistické nepresnosti. Dochádza k nim jednak tým, že nie všetky transakcie musia byť podchytené, ale aj v dôsledku nejednotných informácií o medzinárodných transakciách a operáciách

Platobná bilancia SR

D. ZMENA DEVÍZOVÝCH REZERV (oficiálne vyrovnanie)

- n monetárne zlato (ktoré drží NBS ako rezervu),
- n držba SDR
- n devízové aktíva (vklady, cenné papiere)

Zmena devízových rezerv

- vzniká ako kumulatívne saldo predchádzajúcich troch položiek
- má opačné znamienko a predstavuje úradné vyrovnávanie znamenajúce zmenu v devízových rezervách krajiny